

נשיא ומייסד
הרב שאול ישראלי זצ"ל

מופק בסיוע של:
ההסתדרות הציונית העולמית
המחלקה לשירותים רוחניים בתפוצות

חמדת ימים HEMDAT YAMIM

פְּרֻשֶׁת הַשָּׁבוּעַ ויחי תשפ"א

עוד על מכירה, תיקון, איחוי וגאולה הרב יוסף כרמל, ראש כולל 'ארץ חמדה'

פגישת האיחוד המרגשת בין יוסף והאחים חוזרת בפרשתנו במהדורה שניה. הבכי מתחדש, שאלת איחוי הקרע המשפחתי עולה מחדש על סדר היום, במלא חריפותה, על רקע הסתלקותו של יעקב לגנזי מרומים, וחששם של האחים מנקמת יוסף. נשווה את לשון שתי הפרשיות וננסה להבין את התפתחות העניינים. אחרי שהאחים הציגו בסוף פרשת מקץ (מ"ד טו): "הֲנַנּוּ עֲבָדִים לְאֹנִי", האירוע ממשיך בפרשת ויגש: "וַיִּתֵּן אֶת קְלוֹ בְּבָכִי וַיִּשְׁמְעוּ מִצְרַיִם... כִּי נִבְהַלּוּ מִפְּנֵיו: וַיֹּאמֶר יוֹסֵף אֶל אָחָיו גִּשּׁוּ נָא אֵלַי וַיִּגְשׁוּ וַיֹּאמֶר אֲנִי יוֹסֵף אֲחִיכֶם אֲשֶׁר מְכַרְתֶּם אֹתִי מִצְרַיִם: וְעַתָּה אֵל תֵּעָצְבוּ וְאֵל יִחַר בְּעֵינֵיכֶם כִּי מְכַרְתֶּם אֹתִי הִנֵּה כִּי לְמַחְיָה שָׁלַחֲנִי אֱלֹהִים לְפָנֵיכֶם" (מ"ה ב-ה). וז"ל הכתוב בפרשת ויחי: "...וַיִּבְכֶּן יוֹסֵף בְּדַבְרָם אֲלָיו: וַיִּלְכֹּד גַּם אָחָיו וַיִּפְּלוּ לְפָנָיו וַיֹּאמְרוּ הֲנַנּוּ לְךָ לְעַבְדִּים: וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם יוֹסֵף אֵל תִּירְאוּ כִּי הִתַּחַת אֱלֹהִים אֲנִי: וְאַתֶּם חֲשַׁבְתֶּם עָלַי רָעָה אֱלֹהִים חֲשָׁבָה לְטֹבָה... (נ"ו ז-כ). שני האירועים דומים: בנכונותם של האחים להיות עבדי יוסף, בבכי, בבהלה וביראה ובאזכור התוצאה הטובה = ההצלה. למרות זאת, ישנם הבדלים מהותיים. מצד אחד, המכירה איננה מוזכרת בדברי יוסף, בפגישה השניה. מצד שני, יוסף איננו שם דגש על ההצלה, אלא על כך שהאחים התכוונו לרעה. המשמעות היא, שאף על פי שבעיית המכירה נפתרה על ידי התיקון של יהודה, בנכונות להיות עבד במקום בנימין, כוונתם הרעה של האחים, לסלק את יוסף מארץ ישראל וממשפחת יעקב, עדין לא טופלה. בעיה זו נפתרה רק בפגישה השלישית, החותמת את ספר בראשית, שם יוסף מנבא על יציאת מצרים, תוך השבעתם של האחים להחזירו לארץ ישראל ולנחלתו הכפולה. נצטט את הפסוקים ונסביר: "וַיֹּאמֶר יוֹסֵף אֶל אָחָיו אָנֹכִי מֵת וְאֱלֹהִים פָּקַד יְפָקֵד אֶתְכֶם וְהִעֲלָה אֶתְכֶם מִן הָאָרֶץ הַזֹּאת אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּע לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיַעֲקֹב: וַיִּשְׁבַּע יוֹסֵף אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר פָּקַד יְפָקֵד אֱלֹהִים אֶתְכֶם וְהִעֲלֶתֶם אֶת עַצְמוֹתַי מִזֶּה" (נ"ד כד-כה). בחלומותיו, המופיעים בתחילת פרשת וישב, הדגיש יוסף כי הוא ממשיך דרכם של האבות: אברהם יצחק ויעקב, שקיבלו נבואה וראו חלומות נבואיים, וממילא הוא גם יורש את הארץ המובטחת להם. כשהאחים מכרו אותו לעבדות במצרים, הם כפרו בשני הדברים. יעקב מנבא כי הוא יקבל נחלה כפולה בארץ ישראל: "וַיֹּאמֶר יִשְׂרָאֵל אֶל יוֹסֵף הִנֵּה אָנֹכִי מֵת וְהִנֵּה אֱלֹהִים עִמָּכֶם וְהִשִּׁיב אֶתְכֶם אֶל אֶרֶץ אֲבֹתֵיכֶם: וְאֲנִי נִתְּתִי לְךָ שְׂכָם אֶחָד עַל אֲחִיךָ אֲשֶׁר לָקַחְתִּי מִיַּד הָאֲמֹרִי בְּחַרְבֵי וּבְקִשְׁתַּי" (מ"ח כא-כב). יוסף מעביר את הבשורה לאחיו, ומתנה בשבועה את היציאה ממצרים בהחזרתו לארץ ישראל, משם גונב וסולק. כך יתוקן החטא, כך יכירו בני יעקב כולם במנהיגותו של יוסף מכל הבחינות, כך יאוחה הקרע הפנימי הנורא שהחל בקריעת כְּתַנֵּת הַפְּסִים מעליו.

אין גאולה ללא שלום פנימי בתוך העם!

לע"נ חברי הנהלת 'ארץ חמדה'

לע"נ מרת שרה ונגרובסקי ע"ה בת ר' משה זאב י' בתמוז תשע"ד	לע"נ הרב שלמה מרזל זצ"ל י' באייר תשע"א	לע"נ הרב ראובן אברמן זצ"ל ט' בתשרי תשע"ו	לע"נ לע"נ מר משה וסרצוג ז"ל כ' בתשרי תשפ"א	לע"נ מר שמואל וגב' אסתר שמש ז"ל י"ז בסיוון / כ' באב
לע"נ ר' אליהו כרמל ז"ל ח' באייר תשע"ו	לע"נ הרב ישראל רוזן זצ"ל י"ג בחשוון תשע"ח	לע"נ מרת גיטה ור' אברהם קליין ז"ל ד' באב / י"ח באייר	לע"נ ר' מאיר וגב' שרה ברכפלד ז"ל (שרה - ט"ז בטבת תש"ף)	לע"נ הרב אשר וסוזן וסרטייל ז"ל ט"ז בכסלו / אלול תש"ף
לע"נ מרת טובה גיטל בת שלמה זלמן גרינפלד ז"ל גיבורה, ניצולת שואה וצדיקה שהעמידה דור ישרים יבורך		לע"נ מרים שטרן ע"ה נלב"ע ה' באב תשע"ט	לע"נ חנה צדיק ע"ה נלב"ע י"ט בתשרי תשפ"א	

לע"נ הנופלים במערכה על הגנת המולדת הי"ד

Eretz Hemdah

2 Bruriya St. POB 8178 Jerusalem 91080
Tel: 972-2-5371485 Fax: 972-2-5379626

ארץ חמדה, ע"ר

רח' ברוריה 2 ת.ד. 8178 ירושלים 91080
טל: 02-5371485 פקס: 02-5379626

www.erezhemdah.org info@erezhemdah.org

ניתן לקרוא את הדברים גם באתר האינטרנט

הלכה פסוקה

תקצירים מתוך פסקי דין - רשת בתי הדין 'ארץ המדה גזית'

עורך: הרב הדיין עקיבא כהנא, חוקר במכון משפט והלכה בישראל

חיובי שוכר שעזב לפני שפעילות העסק שלו נאסרה בשל הקורונה

ארץ חמדה גזית ירושלים / סיון תש"ף / תיק מס' 80047

דיינים: הרב יוסף כרמל, הרב ישועה רטבי, הרב מבורך טויטו

המקרה בקצרה:

התובעת היא בעלת דירה, אשר תובעת את הנתבע שהוא שוכר דירה והפעיל בה עסק להמרת מטבעות. הנתבע התחייב לשלם 2,900 ₪ לחודש למשך חמש שנים, לאחר שנתיים, בחודש דצמבר 2019 השוכר סגר את העסק ולא שילם מאז דמי שכירות.

התובעת מבקשת לקבל דמי שכירות עד לסוף חודש 6.20 שבו נקבע שהנתבע יכול להפסיק את החוזה, סך הכל 20,300 ₪. לטענת הנתבע הוא הפסיק את תשלומי השכירות בגלל שהתובעת לא נתנה לו חשבוניות שיאפשרו לו לקבל החזר מע"מ, וכתוצאה מכך נגרמו לו הפסדים בסך 14,747 ₪. הנתבע טוען עוד כי מצא שוכר חלופי שסורב על ידי התובעת. התובעת הגיבה לטענות הנתבע, וטענה שהיא מוגדרת כעוסק פטור ולכן היא לא יכולה להוציא חשבוניות אלא רק לדווח לרשויות המס על עיסקת השכירות, וכך עשתה. לגבי השוכר החלופי היא טוענת כי השוכר הגיע בעקבות הפרסום שהיא פרסמה, אולם היא לא רצתה להכניס אותו לדירה לפני סיום המחלוקת עם הנתבע.

פסק הדין בקצרה:

על הנתבע לשלם לתובעת דמי השכירות מופחתת בשל הקורונה בסך 12,593 ₪. במידה ולא יימצא שוכר בחודש הבא או שאחריו, על הנתבע להוסיף ולהשלים תשלום נוסף.

נימוקים בקצרה:

א. תוקף חוזה לזמן קצוב

בין הצדדים נחתם חוזה לזמן קצוב שמונע מהשוכר להפסיק אותו באמצעו, כפי שכתב ברמב"ם (שאלה א, ה) שלשוכר יש קניין לזמן השכירות. בשולחן ערוך (ח"מ שיב, א) נפסק שהמשכיר אינו רשאי להוציא את השוכר בתוך זמן השכירות, ולכן גם השוכר אינו רשאי לבטל את השכירות בתוך הזמן שנקבע בחוזה (רשב"א א, אלף כח, הובא בבית יוסף ח"מ שיב, כב). יתירה מכך, במקרה של אונס שהיה יכול להיות צפוי, אין לשוכר זכות לבטל את החוזה, כפי שכתב הרמ"א (שו"ת הרמ"א, כ).

לסיכום: החוזה תקף והנתבע לא היה רשאי להפסיקו באמצעו.

ב. כמה צריך לשלם שוכר שעזב את המושכר

ישנן דעות (מרדכי בבא מציעא שמה) ששוכר שעזב דירה, ישלם דמי שכירות מופחתים, כיוון שנחסכו מהמשכיר הוצאות על תחזוקת בית שגרים בו. אולם במקרה זה בחוזה נקבע במפורש כי הנתבע יהיה חייב לשלם תשלום מלא גם אם יעזוב, והדבר מחייב אותו.

ג. האם השוכר היה רשאי למצוא שוכר חלופי

הנתבע הביע את רצונו להכניס שוכר אחר למושכר במקומו. הפוסקים דנו האם השוכר יכול להכניס שוכר משנה (אמונת עיתך 115 עמ' 74-80 מאמרו של הרב פלדמן). הפתחי חושן (שכירות ד, כב) כתב שהמנהג כיום הוא שאסור לשוכר להכניס שוכר במקומו, למעט מקרים בהם הדבר סוכם במפורש בחוזה. בחוזה שבין הצדדים נקבע כי השוכר יכול להכניס דייר נוסף באותם תנאים. בית הדין קיבל את פרשנות התובעת שאין הכוונה שהשוכר רשאי להכניס שוכר במקומו, אלא שהוא רשאי להשכיר את הדירה או חלקים ממנה לאדם אחר, בעוד הוא נשאר אחראי על העברת כל התשלום למשכיר. לפיכך, נקבע כי לא היתה לנתבע זכות להכניס שוכר חלופי.

ד. הניסיון להכניס שוכר חלופי

הנתבע טען כי הוא מצא שוכר אחר, והתובעת הכשילה את העסקה. בית הדין התרשם כי השוכר החלופי לא הסכים לשכור את המקום כל עוד יש מחלוקת בין הצדדים, ולא התובעת היא שהכשילה את העברת השכירות. כיון שהחובה למצוא שוכר חלופי מוטלת על השוכר, וכיוון שהשוכר החלופי לא רצה להיכנס לדירה, הרי שהנתבע לא נפטר מהחובים שלו במקרה זה.

ה. אי מתן חשבונית וקבלות מע"מ על ידי המשכיר

הנתבע טען כי נגרם לו נזק מאי מתן חשבוניות על ידי התובעת. בית הדין דחה את הטענה משום שטענה זו לא עלתה במהלך השנים הארוכות שבהן השוכר שכר את הדירה, ולכן יש לראות בהתנהגות זו מחילה של הנתבע, כפי שכתב הרמ"א (ח"מ רמא, ב) שמחילה מועילה גם על סעיף שנכתב בחוזה. בנוסף, התובעת היא "עוסק פטור" שאינו יכול להוציא חשבוניות מס, אלא רק קבלות. בנוסף, הנזקים שהשוכר טוען שנגרמו לו, מוגדרים בהלכה כגרמא, ולכן לא ניתן לחייב עליהם פיצוי. במקרה שכזה, לא ניתן גם לתפוס את ממון האדם שהזיק בגרמא, ואם תפס מוציאים ממנו (תומים כח, ד). בפועל התובעת לא נתנה קבלה לנתבע, אולם הדבר לא גרם לתובע נזק מכך.

סיכום: בית הדין דחה את תביעת הנתבע לפיצוי בשל כך שלא קיבל חשבוניות מס מהתובעת.

ו. תשלום שכירות עבור הזמן שבו הוטלו מגבלות בשל הקורונה

החל מחודש 3.20 חלו הגבלות על עסקים מסוג זה שהפעיל הנתבע, וכעת נשאלת השאלה האם הגבלות אלו פוטרות את הנתבע מתשלום דמי שכירות עבור התקופה, זאת, למרות שהחליט לעזוב את המושכר הרבה לפני כן? בעניין זה נחלקו הדיונים:

דעת דין א': סגירת העסקים נחשבת למכת מדינה (מהר"ם פדואה, סי' פו) שמאפשרת זיכוי חלקי על התקופה בה אסור מצד החוק לפתוח עסקים אלו. אך לאחר סיום תקופה זו, החוזה חוזר לתקפו (רמ"א חו"מ שכא, א). לכן הנתבע פטור מדמי שכירות על תקופה זו. דברי הרמ"א הפוטרים את השוכר מכל דמי השכירות עוסקים במקרה בו החוזה בוטל, ואינם שייכים למקרה שלנו, בו בית הדין פסק שהחוזה ממשיך.

דעת דין ב': אין לנכות כלום מחיוב השוכר משום שהוא הפסיק את השכירות עוד לפני שהתחילה "מכת המדינה". הדבר דומה לדין בגמרא (בבא מציעא קו ע"א) שבמקרה של מכת מדינה, אדם שלא זרע את השדה בכלל אינו נפטר מתשלומי חכירה, וכך נפסק בשולחן ערוך (חו"מ שכב, ב). גם הרמ"א (שו"ת סי' נ) פסק שבמקרה שבו שכרו בישוב רב, וחזרו בהם, חייבים לשלם את שכרו, גם אם נגזרה גזירה לאסור למנות רבנים. אמנם בספר שער המשפט (שלג, א) חלק עליו, משום שטען שאם יש גזירה שבכל מקרה היתה חלה, אין סיבה לשלם פיצוי לרב. הוא לומד זאת מדברי הגמרא שהובאה לעיל, ממנה עולה, שרק אם ישנה אפשרות לזרוע או לעבוד בכל מקרה אז חייבים לשלם, אך לא במקרה שלנו שלא היתה אפשרות בכלל לעבוד.

לכן במקרה זה יש לחייב את הנתבע בתשלום דמי שכירות מלאים. לכך יש להוסיף את העובדה שניתן היה להשכיר את הדירה לצרכים אחרים, שהיו מותרים בזמן הסגר, כגון, מגורים. וכן יש להוסיף את דעת המהר"ם מטיקטין שבמקרה שהבית עומד על תילו, אלא שלא ניתן להשתמש בו, השוכר חייב לשלם דמי שכירות מלאים.

דעת דין ג': מצד הדין צודק דין ב', אבל לפני משורת הדין יש לקבל דברי דין א' שיש לפטור את השוכר מחצי דמי השכירות.

לסיכום: לדעת הרוב, יש לפטור את הנתבע מחצי דמי השכירות בתקופה בה היתה הנחייה לא לפתוח עסק לא חיוני כמו של הנתבע.

למעבר לפסק דין ביניים
ולפסק דין סופי

ניתן ליצור קשר עם הכותבים דרך: info@eretzhemdah.org

<p>לע"נ שלמה דוד בן זלמן ושרה אבנית ז"ל נלבי"ע סיון תשע"ט</p>	<p>לע"נ רבי יעקב ז"ל בן אברהם ועיישה וחנה בת יעיש ושמחה סבג</p>	<p>לע"נ גב' לורין הופמן ז"ל</p>	<p>לע"נ חיים משה בן קוקה יהודית כהן ז"ל נלבי"ע ז' בתשרי תשע"ה</p>	<p>לע"נ סוזי בת עליזה כהן ז"ל נלבי"ע כ"ד בחשוון תשע"ח</p>
--	--	---	---	--

לע"נ הנופלים במערכה על הגנת המולדת הי"ד

הספר משטר ומדינה בישראל על פי התורה (4 כרכים) מאת הרב נפתלי בר אילן, יצא לאור בעריכה חדשה בהוצאת מכון "ארץ חמדה"

הספר מתמודד עם אתגרי השעה הניציבים בפני המדינה היהודית העצמאית ע"י ניתוח וביורור מקיפים במקורות. בין הנושאים הנדונים - משטר דמוקרטי ומלוכני, שלטון החוק, הפרדת רשויות, ביקורת שיפוטית, טוהר השלטון, מדיניות פסקלית ומוניטרית, שירותי רווחה, סל תרופות, איכות הסביבה, משפט בינלאומי, אמנת ג'נבה, כבוד האדם וחירותו, פיתוח האישיות, זכויות אזרח ועוד ועוד.

זכה בפרס הרב קוק ובפרס הרב ישראלי של מכון ארץ חמדה.

לרכישה

חדש - "צפנת ישעיהו" מאת הרב יוסף כרמל

הנביא ישעיהו פעל באחת מהתקופות הסוערות והדרמטיות ביותר בחיי האומה הישראלית, תקופה של ציפייה למשיח שנשברה ברעש אדמה נורא, וחוללה גם מהפך רוחני ופוליטי. האור בקצה המנהרה הפציע שוב רק בימיו של חזקיהו. צפנת ישעיהו: מעוזיה עד אחז מפגיש אותנו עם שלושה מלכים שעמדו בצומת היסטורי זה בתולדות עמנו: עוזיה, המלך שדרש את האלוהים אך לקה בצרעת בעקבות חטאו; יותם, המלך הצדיק ביותר בתולדות עמנו; ואחז, המלך אשר הכיר בקב"ה אבל לא האמין בהשגחתו.

בביאורו לבבואות ישעיהו, נצמד הרב כרמל, לדברי חכמינו וגדולי הראשונים, ומציע דרך מרתקת ללימוד תנ"ך בעקבות חז"ל. קריאה זו מבהירה את התכנית האלוהית ומבררת סוגיות עקרוניות באמונה. צפנת ישעיהו מגלה לקורא את משמעות הנובאות לדורו של הנביא ואת הרלוונטיות שלהן לדורנו.

לרכישה

שו"ת במראה הבזק

(מתוך ח"א)

Mexico, Mexico

מקסיקו, מקסיקו
סיון, תש"ן

שימוש במגן "קלמפ" ומגן "ברונשטיין" במילה

שאלה

נתעוררה אצלנו שאלה דחופה באשר לעושים ברית מילה בעזרת "קלמפ", "מגן ברונשטיין" או כל "קלמפ" אחר, הנסגר (שאינו במגינים הרגילים). רצינו לברר את דעת ההלכה. וכמובן, מה דעתה של הרבנות הראשית בארץ בנדון?
מכיוון, שהברית אמורה להיערך בעוד מספר ימים, אודה לכם אם תענו לנו בהקדם האפשרי.

תשובה

הוראת הרבנות הראשית היא¹, שאין להשתמש ב"מגן קלמפ", כדוגמת; "מגן ברונשטיין" או "גומקא קלמפ", או כל "קלמפ" אחר שנסגר, לשם עשיית ברית מילה².

¹ כפי שחזרה ונמסרה, בכנס מוהלים, בחודש שבט ה'תש"ן.
² המכשיר "גומקא קלמפ", נאסר באיסור חמור להשתמש בו למילת בני ישראל, ע"י אגודת הרבנים באמריקה בתאריך כסלו תשי"א. ועיין בשו"ת ציץ אליעזר, לרב א. י. וולדינברג, חלק ח', סימן כ"ט, וחלק י', סימן ל"ח, בטעמי איסור השימוש במכשיר "מגן קלמפ", "מגן ברונשטיין". ומסיים תשובתו: חוב קדוש מוטל עלינו, לאחוז בכל האמצעים לבטל לגמרי ההשתמשות בכלי משחית זה, הנקרא כביכול "מגן", שבל יראה ובל ימצא עוד אצל המוהלים, ולפרסם בכל הדרכים האפשריות, כי כל מי שיראת ד' נוגעת אל ליבו, לא ישתמש במוהל כזה, למילת בנו.

בשם צוות המשיבים ובברכת התורה,

הרב משה ארנרייך הרב יוסף כרמל
ראשי הכולל

גם אני מאשר:
הרב שאול ישראלי

ניתן ליצור קשר עם הכותבים דרך: info@eretzhemdah.org

מתפללים לרפואתם השלימה של:

טל שאול בן יפה
דוד בן אורה שוקרי

ניר רפאל בן רחל ברכה
ישראל עמיחי בן לאה
רבקה רינה בת גרונה נתנה
בתוך שאר חולי עם ישראל

ישראל בן רבקה
משה בן שרה הכהן
מאירה בת אסתר